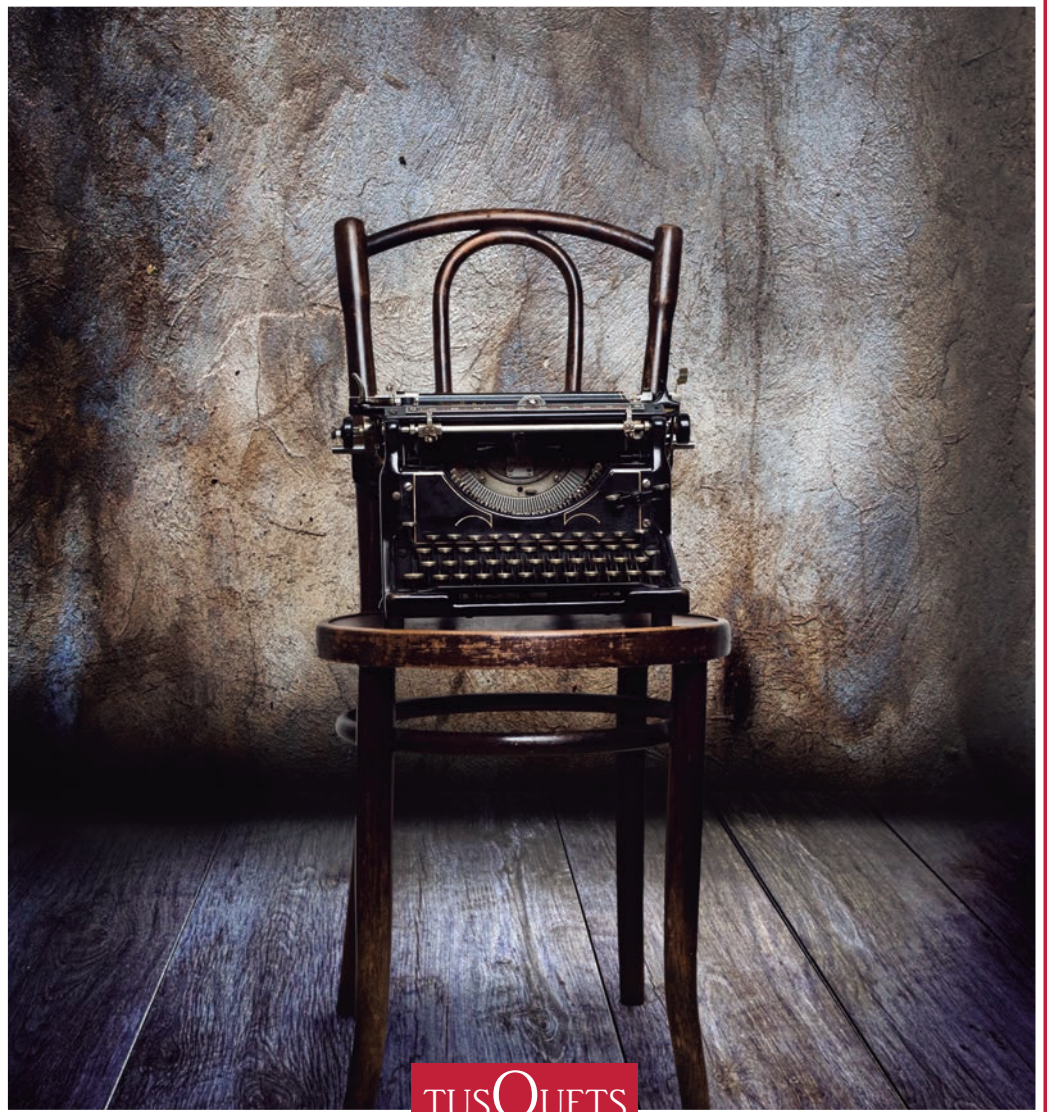

Petros Màrkaris

LA MORT D'ULISSES

L'Ull de Vidre

TUSQUETS
EDITORS

PETROS MÀRKARIS
LA MORT D'ULISSES

Traducció del grec
de Joaquim Gestí i Montserrat Franquesa

TUSQUETS
EDITORS

Col·lecció dirigida per Antoni Marí

Títol original: Τριμερία (*Trimeria*)

1a edició: febrer de 2016

© Petros Màrkaris, 2015, i Diogenes Verlag AG Zurich, 2016. Tots els drets reservats excepte per a la llengua grega.

© de la traducció: Joaquim Gestí Bautista i Montserrat Franquesa Gòdia, 2016
Disseny de la col·lecció: Guillemot-Navares
Reservats tots els drets d'aquesta edició per
Tusquets Editores, S.A. - Av. Diagonal 662-664 - 08034 Barcelona
www.tusquetseditores.com
ISBN: 978-84-9066-235-9
Dipòsit legal: B. 99-2016
Fotocomposició: Moelmo
Impressió i enquadernació: Cayfosa (Impresia Ibérica)
Imprès a Espanya

És rigorosament prohibida qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació total o parcial d'aquesta obra sense el permís escrit dels titulars dels drets d'explotació.

Índex

L'assassinat d'un immortal	11
En terrenys coneguts	33
Tres dies	53
El cadàver i el pou	115
La mort d'Ulisses	125
El terratrèmol de Pompeia	135
Un atemptat que arribà tard	145
Poemes i crims	153

La notícia ens ha arribat mentre preniem el cafè del matí, ritual que en Guikas havia establert feia poc. Com que s'havia passat mitja vida entrant i sortint dels despatxos ministerials del partit que estigués en el poder, en algun moment s'assabentà que els primers ministres comencen sempre la jornada laboral amb un cafè, i s'afanyà a imitar el costum. De què parlen els responsables polítics amb els seus ajudants mentre fan el cafè, no ho sé, però nosaltres parlem de bajanades. Se suposa que fem un repàs dels afers del dia anterior i que tracem un pla d'acció per al dia que comença, però normalment passem l'estona escoltant els records arxivats al cap d'en Guikas.

Així que, quan ha sonat el telèfon i en Guikas l'ha despenjat, per dir-me tot seguit: «Et demanen», he tingut un bon pressentiment, que en Vlasópulos m'ha confirmat a l'instant.

—Tenim un assassinat, comissari.

—¿La identitat de la víctima és coneguda o no?

—Molt coneguda. Es tracta de l'escriptor Lambros Spakhís. La dona de fer feines l'ha trobat mort aquest matí al seu despatx.

—¿Tu sabies que aquest Spakhís era un escriptor famós?

—li pregunto amb sorpresa, perquè, a mi, aquell nom no em diu res.

—No, però he entrat a la Viquipèdia i n’he llegit la biografia.

«Deixem-ho córrer», em dic a mi mateix. «Si ara li pregunto per aquesta Viquipèdia, m’arrisco a fer saltar el meu prestigi pels aires».

—¿On vivia la víctima?

—Al carrer Romà el Meloda, a la circumval·lació del Licabet.

—Ara baixo.

En Vlasópulos m’espera al cotxe patrulla davant de Prefectura.

—He avisat els de la Científica i el forense. També he enviat una unitat perquè vigili la casa.

La casa d’en Lambros Spakhís és una finca de tres plantes, construïda cap a la dècada dels seixanta. Entrant a l’esquerra hi ha una sala d’estar plena de mobles antics i records de família, sobretot fotografies. En una espaiosa butaca de braços de fusta cisellada seu una cinquantina morena de nas afilat i amb la cara entre les mans. A primera vista, em sembla estrangera, però no en puc determinar la nacionalitat. L’agent jove encarregat de vigilar-la està dret, fumant i mirant per la finestra.

La cuina es troba just davant de la sala d’estar. Al costat, una escala de fusta porta a les plantes superiors. D’entrada faig una ràpida ullada a la cuina. Armaris tancats i uns quants plats bruts amuntegats a l’aigüera. La nevera és plena de fruita i verdura.

A la segona planta m’esperen dos dormitoris. Entre l’un i l’altre hi ha un estret passadís que porta al lavabo. La víctima devia dormir a l’habitació de l’esquerra, perquè els armaris són plens de vestits i de roba interior. Damunt la

tauleta de nit hi ha un llibre i al costat, unes ulleres. L'altre dormitori sembla que no es feia servir. Probablement era l'habitació dels convidats. A l'únic balcó de la casa malviuen unes plantes esquifides que farien estremir la meua dona.

A l'última planta, hi ha només un enorme despatx ple de prestatgeries fins al sostre. Segur que a en Guikas li faria enveja, no pels llibres, sinó per les vistes, perquè a través dels dos grans finestrals es veu Atenes i l'Acròpolis com en una postal. La llum intensa fa que tot el que hi ha a la sala sembli acollidor, exceptuant la víctima, que està estirada de bocaterrosa davant de la finestra de l'esquerra amb el cap esberlat. La sang s'ha escampat al voltant de la ferida i ja s'ha assecat a les orelles i al coll de la camisa. A la resta del despatx no hi ha senyals de lluita; això vol dir que la víctima coneixia l'assassí i era una persona de confiança, raó per la qual el va agafar de sorpresa i el va colpejar per darrere, mentre mirava per la finestra.

Em sembla que ja no hi he de fer res més al despatx de l'Spakhís, de manera que decideixo baixar a interrogar la dona de fer feines i deixo la resta en mans de la Científica i del forense. A les escales ensopego amb l'Stavrópulos, el metge forense.

—¿Què tenim? —em pregunta.

—Un mort amb el cap destrossat. La víctima, la van colpejar per l'esquena, quan mirava per la finestra. No he vist senyals de lluita enlloc, per tant és probable que l'assassí sigui algú que coneixia, ja que el va rebre al despatx i no a la sala d'estar. Qui l'hagi mort, no va entrar a robar. Va venir a fer-li una visita.

L'Stavrópulos s'estalvia els comentaris i segueix escales amunt, mentre jo trobo la dona de fer feines, que segueix immòbil, en la mateixa posició en què l'he deixat. Ara re-

colza el cap en una mà, mentre amb l'altra estreny un mocador de paper.

—¿D'on ets? —li pregunto.

Els funcionaris han d'acreditar els seus béns; els immigrants, la seva procedència.

—D'Armènia.

—¿Feia gaires anys que treballaves pel senyor Spakhís?

—Nou anys. Senyora Urania, la pobra, encara vivia.

—¿A quina hora has arribat aquest matí?

—A les nou, com sempre.

—¿Hi véns cada dia?

—No. Un dia sí i l'altre no. Primer vaig a la cuina. No esperava trobar plats per fregar. Senyor Lambros sempre els renta, perquè Licabet és a prop i entren formigues. Després m'he sorprès més.

—¿Per què?

—Perquè he pujat a habitació i vist llit fet.

—¿No es feia el llit?

—No, li feia jo cada dos dies. Començo a cridar seu nom: «i Senyor Lambros, senyor Lambros!». Res. Després he pujat a despatx... i vist!

Es posa a plorar altre cop i s'eixuga les llàgrimes amb el mocador de paper.

—Ja està, ara vés a casa i descansa —li dic—. Demà passa per Prefectura, a l'avinguda Alexandras, a prestar declaració.

—Senyor Lambros molt bon home —em diu, mentre s'aixeca amb dificultat—. Quina pena que hagi mort així. Molta pena.

La deixo i pujo a la tercera planta a veure què ha trobat l'Stavropulos. Mentrestant, la Científica s'ha posat a treballar. El forense ha acabat la seva feina i recull l'instrumental.

—No et puc dir gran cosa —em comenta—. El crim va tenir lloc entre les deu de la nit i la una de la matinada.

El cap presenta senyals de múltiples ferides produïdes per un objecte contundent. Probablement una safata o un recipient metàl·lic, perquè veig que damunt de l'escriptori hi ha escampats petjapapers, agulles i una goma elàstica, que la víctima devia guardar dins d'un calaix. Fos com fos, l'assassí es va endur l'arma del delictes. No l'hem trobada enlloc.

—Escorcolleu l'escriptori i l'ordinador —dic a l'Sfakianakis, de la Científica, que em mira estranyat, perquè li acaba de dir una obvietat.

En Vlasópulos puja les escales panteixant.

—Té una neboda per part de la dona que viu a Patras. No tenia més família. Era un home tranquil. Sembla que era amable i obert amb tothom.

—¿Els veïns van veure entrar algú a la casa?

—No. Que sigui una casa unifamiliar complica les coses, perquè no hi ha veïns a l'edifici.

—D'acord. Aviseu la policia de Patras, que ens enviï la neboda en un cotxe patrulla. Marxem. Aquí, no hi tenim res a fer, de moment. I dubto que trobem res que ens sigui útil.

—No li puc dir gran cosa —em comunica l'Afroditi Sterguiópulos, la neboda de la víctima—. El meu oncle i jo manteníem un lligam purament formal. No li queia bé i ell a mi tampoc. Quan vaig acabar l'institut, vaig voler estudiar la carrera de matemàtiques, per fer de professora d'ensenyament mitjà, però l'oncle va convèncer la mare que estudiar no feia per a mi i que era millor que aprenguéssim l'ofici de perruquera, per poder guanyar-me la vida. I em vaig fer perruquera, perquè la paraula de l'oncle era sagrada a la meua família. Al cap d'uns anys vaig conèixer en Kharis. En Kharis és funcionari d'Hisenda, va demanar el trasllat a Patras, que és on va néixer, i me'n vaig anar amb ell. Un any des-

prés de la boda va morir la mare i des d'aleshores vaig tallar la relació amb ell, excepte alguna trucada de tant en tant a la meva tieta. L'últim cop que vaig veure l'oncle Lambros va ser quan vaig anar a l'enterrament de la seva dona.

—¿Coneixia algun dels seus amics o companys de professió?

Se li escapa un petit somriure irònic.

—Quan la mare i jo entràvem en aquesta casa, comissari, passàvem directament a aquesta sala. Jo m'asseia sempre a la mateixa cadira, amb les cames recollides, com ara, i la mare davant meu, també amb les cames recollides. L'oncle s'arrepapava a la butaca i pontificava sense parar, sense que ningú s'atrevis a interrompre'l, ni tan sols la tieta Urania. Si per casualitat venia algun amic seu, el feia pujar directament al despatx sense presentacions. Aleshores nosaltres dèiem «gràcies a Déu», perquè ens deixava tranquil·les i podíem parlar de les nostres coses.

Fa una petita pausa abans de continuar:

—L'oncle Lambros tenia dues cares, comissari. Una per a la família i una altra per als altres. Amb els altres sempre era amable i cordial. Amb la família, altiu i cregut. També amb la tieta. Quan li parlava davant dels altres, se li feia la boca aigua, però quan estaven sols, l'humiliava sense parar.

—Però bé s'asseia a parlar amb vostès —li comento, perquè detecto una extraordinària rancúnia en les seves paraules.

La dona torna a esclafir el riure.

—En Kharis, que és llicenciat en econòmiques, em va dir quan el va conèixer: «No el vull tornar a veure. No el suport. Només s'escolta a si mateix». Així era l'oncle Lambros: un home que només s'escoltava a si mateix.

—Faci una ullada al seu despatx, a veure si hi ha res que li cridi l'atenció.

—Ho faré, però dubto que hi vegi res. Al seu despatx, només hi entraven amics i alguns dels seus col·legues. La mare i jo no pertanyíem a cap d'aquestes categories, per això ens quedàvem fora.

Sense adonar-se'n, m'acaba de donar una informació molt valuosa. Si al despatx només rebia amics i col·legues, l'assassí ha de ser un d'ells. No és que això redueixi sensiblement el cercle de sospitosos, perquè a veure com traiem l'entrellat entre tant poeta, escriptor, artista i altres personatges d'aquesta mena.

—L'hi tenia ben jurada —comenta en Vlasópulos, quan la neboda marxa—. Que digui el que vulgui, però el seu oncle escrivia unes novel·les magnífiques.

—¿I tu com ho saps? ¿Has llegit cap novel·la seva? —li pregunto sorprès, perquè sé que és un fanàtic de l'Olimpiakós i que només llegeix la premsa esportiva.

—Van fer una sèrie basada en una de les seves novel·les i no me'n perdia ni un capítol. Si me'n perdia cap, veia la reposició o li demanava a algun company del laboratori que me'l gravés. Em pot ben creure, aquest home era un geni.

L'editor d'en Lambros Spakhís té les oficines al carrer Zalogu. A fora, un músic de carrer no deixa de tocar amb l'acordió *El Danubi blau*. Segur que és serbi. Si sumem un acordió i *El Danubi blau*, el resultat sempre és un serbi.

L'editor és un home simpàtic, d'uns cinquanta-cinc anys, amb els cabells rossos, tirant a castanys, i un bigoti del mateix color. Comença a tenir cabells blancs, però el bigoti encara resisteix.

—Quina gran pèrdua —em diu amb expressió afligida—. Una pèrdua enorme. ¡I, a més, haver mort d'una manera tan terrible!

Sospira profundament per remarcar la seva tristesa.

—Era un escriptor i un home extraordinari.

La primera part de la frase ja la sabia per en Vlasópulos, la segona per la neboda, tot i que sempre amb relació a la gent que no era de la família, o sigui que espero sentir alguna cosa nova.

—Sap, tenia molt d'èxit. Cada nova novel·la eren tres o quatre reedicions en un mes. També tenia molt d'èxit a la televisió.

Fa una breu pausa abans de continuar:

—El més normal és que en Lambros fos arrogant i superficial, però no ho era. Les nostres correctores l'adoraven, perquè sempre escoltava les indicacions que li feien i molt sovint acceptava els seus suggeriments, fins al punt de modificar l'original. Res a veure amb els autors novells, que posen el crit al cel davant la més petita correcció. «iJo ho volia escriure així, i això és una intromissió en l'obra d'un creador!», exclamen. De manera que només pots fer dues coses: o fotre'ls al carrer o publicar l'obra tal com ens la porten. Normalment optes per la segona possibilitat.

—¿Per la segona? —li pregunto, sobretot per curiositat.

L'editor es posa a riure.

—Els llibres serveixen per a altres objectius, a banda del plaer de llegir-los, comissari.

—¿Com quins?

—Omplir les prestatgeries de les llibreries, per exemple. Com més llibres públiques, més gran és la prestatgeria que et reserven els llibreters i més possibilitats tens de vendre els llibres bons. De la resta, en tornes a fer pasta de paper. Surt més barat que guardar-los al magatzem.

—¿Tenia enemics en Lambros Spakhís?

Els seus enemics m'interessen molt més que les prestatgeries de les llibreries i els llibres, bons o dolents.

L'editor s'ho rumia.

—Si per enemics vol dir col·legues que li tinguessin enveja, aleshores sí, en tenia molts —em respon—. Grècia és un país petit, comissari, i el nostre sector encara és més petit. Quan algú té èxit, la majoria dels col·legues pensen que, si no hi fos, el triomf hauria estat seu. Naturalment això és un mite, però a veure qui els en convenç! —S'ho torna a rumiar i després diu amb la boca petita—: Temo que el nombre de rivals va créixer quan va presentar la seva candidatura a l'Acadèmia.

—¿Volia ser acadèmic?

No sé quina importància pot tenir això, però l'expressió greu de l'editor em diu que en deu tenir.

—Sí, i tenia moltes possibilitats de ser-hi escollit. Això diuen, si més no —afegeix, encara que mostrant uns certs dubtes.

—A veure si ho entenc. ¿M'està dient que per ser acadèmic t'han de votar?

—Naturalment, comissari. A l'Acadèmia no s'entra amb un tiquet o esperant tanda —diu l'editor, amb una mirada que em qualifica, en el millor dels casos, de curt de gambals, i en el pitjor, d'animal.

—¿Sap qui eren els altres candidats?

—No, i si li he de dir la veritat, tampoc no m'interessa. Actualment ser membre de l'Acadèmia no significa cap consagració artística o científica. Només satisfà la vanitat de l'escollit, a banda de procurar-li un sou gens menyspreable: tres mil euros de no res al mes.

És possible que a l'editor de la víctima no l'interessi o que ho faci veure, però cal que m'assabenti de qui eren els candidats.

—M'han parlat d'algú que es diu Kurani —m'informa en Vlasópulos l'endemà.

—¿Què t'han dit?

—Que és crítica literària en diferents diaris i revistes. És rica i mordaç. Com la reina de les abelles: molta mel i un gran fibló.

—Crec que t'apartaré de la investigació —li dic secament.

—¿Per què? —s'estranya el meu ajudant, que esperava un elogi i s'ha empassat un moc.

—Perquè comences a parlar amb metàfores i això no fa per a un poli. Com et senti en Guikas, et veig arxivant expedients al registre.

En Vlasópulos no fa cap comentari, com sempre que em vol mostrar que l'he defraudat amb la meva actitud.

La casa de l'Àlkisti Kurani es troba al carrer Patriarca Joaquim, no el de Kolonaki, sinó el de Kifisiá. És com si totes les famílies benestants volguessin residir en un barri que té un carrer dedicat al Patriarca Joaquim. La Kurani viu en un immoble vell de l'època d'entreguerres amb jardí, a tocar de l'església de Santa Anna. La trobo asseguda en una butaca de vímet passada de moda amb un coixí al darrere, llegint un llibre. Segurament ha sentit com es tancava la porta del jardí, però això no li ha fet desviar l'atenció de la lectura. Només aixeca els ulls quan m'hi atanso, mentre col·loca entre les pàgines del llibre el llapis que té a la mà. Té més de vuitanta anys, però es conserva bé i sembla, com a mínim, cinc anys més jove. Damunt d'una tauleta que té al davant hi ha una safata amb una tetera i un platet amb talls de llimona.

—Segui, comissari —em diu després de les presentacions—. ¿Li puc oferir una tassa de te?

Amb molt de gust em prendria un cafè, però no goso demanar-l'hi.

—He vingut perquè m'ajudi en la investigació de la mort d'en Lambros Spakhís —li dic.

Rebutjo amablement l'oferiment i m'assec a l'altra butaca de vímet.

La dona sacseja el cap.

—Quan era petita, es cantava allò del «Malaguanyat Azanasópulos, quin mal fat has tingut».* Ara que sóc vella, sacsejo el cap i dic: «Malaguanyat Spakhís, quin mal fat has tingut». Vés a saber, potser és una manera simbòlica de tocar el cicle de la meva vida.

—Senyora Kurani, ¿sap si en Lambros Spakhís tenia enemics?

La dona atura la tassa a tocar dels llavis i em respon sense embuts:

—Tothom l'odiava.

—¿Per què? ¿Perquè era un escriptor famós?

A la Kurani se li ennuega el te i em clava un ensurt de mil dimonis. Potser li hauria de tustar amablement l'esquena, però, per sort, la dona es refà.

—¿Famós, comissari? Miri, a Grècia tenim la tradició de convertir en famós qualsevol mediocritat i anomenar obra mestra un llibre normal, per convèncer-nos que valem alguna cosa.

Fa una petita pausa i afegeix:

—Si vol la meva opinió, la seva obra estava un graó per sobre de les novel·letes romàntiques de Nora i Arlequí.

El que m'acaba de dir em queda d'allò més clar, perquè la meva dona cada dia, quan acaba les feines de casa, es

* Antiga cançó infantil dels anys trenta que fa referència a un crim que va commocionar la societat grega d'aleshores, l'assassinat del contractista Dimitrios Azanasópulos. (*N. dels t.*)

posa a llegir llibres d'aquesta mena, i a la tarda mira el canal Romàntic de la tele.

—Li explicaré com es va convertir en escriptor i ho entendre. Després d'acabar els estudis d'arts dramàtiques, l'Spakhís va trobar feina com a actor llegint textos a la *Biblioteca Radiofònica*. Així va conèixer la literatura, fent de narrador per guanyar-se la vida. ¿Quin talent es pot esperar d'algú que es va fer escriptor gràcies a la *Biblioteca Radiofònica*?

—Molt bé, ¿però va arribar a ser candidat per ser membre de l'Acadèmia?

Abans de respondre'm, la dona s'omple una altra tassa de te.

—Aquestes institucions eren il·lustres, comissari, però ara s'han convertit en una quimera, en una ombra de si mateixes. Qualsevol pot arribar a ser membre de l'Acadèmia, només cal tenir els contactes necessaris. Aquest era el veritable talent de l'Spakhís: els contactes. A més, era una persona mediocre. De manera que tenia els dos atributs imprescindibles per esdevenir avui dia acadèmic de la llengua grega.

—¿No hi havia altres candidats?

—N'hi havia. El primer, en Makis Petrópulos, no tenia cap possibilitat d'aconseguir-ho i ho sabia. Va presentar la seva candidatura només per posar nerviós l'Spakhís, que no el suportava. El segon, en Kleon Romilos, era l'únic digne de ser escollit. En Romilos és el gran mestre del petit format, de la vinyeta de la literatura grega. Per a mi, era el Borges grec. Per no dir-li que Borges era el Romilos argentí.

No sé qui és aquest Romilos, i en Borges, tampoc, i al final ja no sé qui és el grec i qui l'argentí, però si en Romilos era candidat a l'Acadèmia d'Atenes, segurament deu ser grec.

En Kleon Romilos seu a l'última taula raconera, al fons de la Braseria Valaoritis. Al davant té un quadern obert de pell negra, de mida DIN A4, amb una caríssima ploma estilogràfica al damunt.

—Des que era jove, sempre escric als cafès i amb ploma —m'aclareix—. El silenci absolut em distreu i no em deixa concentrar. En canvi, el soroll del cafè, la gent que entra i surt, que seu i xerra, encara que sigui en veu alta, em desvetlla i em manté alerta.

Aparenta uns seixanta-cinc anys, és d'estatura mitjana, prim i amb els cabells blancs. Té la pell molt blanca, com tota la gent que s'ha passat la vida en espais tancats amb llum artificial.

—Tota la meva vida com a escriptor l'he passat a l'altell de la cafeteria Zonar's —continua en Romilos—. Però va deixar de ser el que era quan la van remodelar i em vaig traslladar aquí.

Fa un sospir llarg.

—Al Zonar's sempre m'asseia a la mateixa taula. Aquí no pot ser. Cada cop m'assec en llocs diferents, on quedi una taula lliure. Al Zonar's els cambres em coneixien i feiem petar la xerrada. Aquí em reben amb una seca salutació i van directament al gra, a la comanda. Per la resta, els sóc del tot indiferent. Només saluden els polítics, que hi solen venir a conspirar. Avui dia, els escriptors som com qualsevol altre client.

Sospito que em vol explicar tota la seva vida professional, de manera que m'hi avanço.

—¿Coneixia en Lambros Spakhís?

—Grècia és un país petit, comissari, i el món de les lletres, un mocador. Tots ens coneixem i ens empenyem els uns als altres per aconseguir una cadira.

—Si no vaig errat, vostès eren candidats a l'Acadèmia d'Atenes.

—Miri, jo ja ho vaig intentar ara fa uns anys i no hi vaig sortir escollit. No volia tornar a passar per aquesta experiència tan devastadora. Però l'Àlkisti Kurani hi va insistir tant, que al final vaig dir que sí.

—¿Per què no es volia tornar a presentar?

—Per no cometre dos cops el mateix error, comissari.

—¿No creia que hi tingués possibilitats?

—Ni aleshores, ni ara. Però ara ja no tinc edat de remar contra corrent. Estic satisfet amb els relats curts que escric. Uns els valoren com a vinyetes o com a miniatures xineses, altres com a cagades. Però això és el que sé fer. Quan intento anar més amunt, sento que adopto una dimensió fictícia que em desvia del camí.

—¿Coneixia l'altre candidat?

—¿En Makis Petrópulos? ¡I tant! Vull dir que ens coneixem, no que siguem amics, que quedi clar.

—Per la manera com ho diu, em fa la impressió que no li cau gaire simpàtic, però potser m'equivoco.

En Romilos somriu.

—Hi ha dues maneres de destacar. La primera consisteix a esforçar-se per crear una obra digna de mèrit, que et consagri i que et situï dalt de tot. L'altra és considerar que tots els altres són uns mediocres, fins que al final no queda ningú digne d'esment, excepte tu. De manera que per reducció matemàtica acabes sent el primer.

Fa una pausa i afegeix:

—En Petrópulos és de la segona escola.

—¿En Lambros Spakhís tenia enemics?

—Per descomptat, en Makis Petrópulos i jo mateix entre els primers i més importants. El que m'hauria de preguntar és si tenia amics. Aleshores la meva resposta seria breu i concisa.

—¿Has considerat la possibilitat que fos marieta i que l'hagi mort l'amant de torn? —em pregunta en Guikas l'endemà, quan pujo a informar-lo de tot.

La veritat és que aquesta possibilitat també m'havia passat pel cap, per això vaig enviar els meus ajudants a fer un tomb pels locals que freqüenten els homosexuals, però ningú el va reconèixer a la fotografia.

—Això no vol dir res —objecta en Guikas, quan sent el meu raonament—: Potser anava a pescar on van els immigrants. Casat com estava, segurament evitava els llocs habituals, perquè ningú el reconegués. No oblidis que era una persona pública.

—També hem passat pels caus dels immigrants. Allà tampoc no el coneixien.

—I si el coneixien, no t'ho dirien. Aquests saben tenir la boca tancada.

Li dic que ho tornarem a investigar, sobretot perquè em deixi tranquil, perquè quan se li fica una ceba al cap, li costa molt deixar-ho estar.

Baixo al despatx i veig que en Vlasópulos m'espera al passadís.

—Hem descobert una cosa, però no sé si està relacionada amb la mort de l'Spakhís. Ara fa cinc anys, a Salònica, van assassinar un poeta, en Miltos Palestís.

—¿D'on heu tret la informació?

—Ho hem descobert casualment. En Dermitzakis parlava amb un company de Salònica i li va explicar el cas. I aquest Palestís també era candidat a formar part de l'Acadèmia.

«Si ambdós assassinats estan relacionats, aleshores l'afer es complica», em dic a mi mateix.

—Demana als de Salònica que ens enviïn l'expedient. La teoria d'en Guikas sobre els homosexuals, se'n va di-

rectament a la brossa. No pot ser que tots dos candidats fossin marietes i hagin acabat sent víctimes dels seus amants.

En Makis Petrópulos du barret dins de casa. A través de la finestra es veu el parc de Pankrati il·luminat pel sol; l'aire condicionat del despatx no funciona i ell va per casa amb barret.

—¿De quin Lambros Spakhís em parla? —pregunta amb menyspreu—. ¿Aquell mediocre que va tenir la gosadia de voler esdevenir acadèmic? ¿Ho sabia, que va començar com a actor?

—M'ho havien dit.

—¿I no li han dit, també, que va començar la seva carrera dramàtica amb la sèrie radiofònica *Petit amor amarg*? Va voler ser escriptor per això.

—M'havien informat que va començar amb la *Biblioteca Radiofònica*.

—Doncs amb la *Biblioteca Radiofònica* —admet en Petrópulos—. ¿Quina diferència hi ha? Estava un graó per sobre de *Petit amor amarg*, insuficient per pujar al podi dels immortals.

Ni *Petit amor amarg* ni *Biblioteca Radiofònica* em diuen res, i ara em parla del podi dels immortals, de manera que començo a pensar que m'entenc millor amb els immigrants sense papers, els paletes i els lampistes que amb ell.

—Hi havia un tercer candidat: en Kleon Romilos —li dic, encuriosit per veure com el qualifica.

—iEn Romilos! —exclama en Petrópulos—. Actualment donem categoria de vinyeta a les foteses amb la mateixa facilitat amb què anomenem *gurmets* els habituals del menjar ràpid. Pregunti quants editors importants el van rebutjar. Al final va acabar en una petita editorial, d'origen

jueu, que li publica aquestes vinyetes de pa sucat amb oli. Quan no ets un editor de prestigi, que et garanteixi grans autors, et refugies en els petits i extravagants, i els qualifiques d'avantguarda. Aquest editor estava a punt de fer fallida quan li va tocar la rifa en forma d'autor de novel·les policíiques. Hem arribat a un punt que són capaços de voler-lo fer també acadèmic. Fos com fos, l'editor jueu es va recuperar, no amb l'avantguarda, sinó amb literatura de segona fila, i va seguir publicant en Romilos, per mantenir la fama d'editorial d'obres minoritàries i selectes. En realitat, és l'únic jueu del món que ha guanyat diners amb la policia.

Sona el telèfon, en Petrópulos es disposa a atendre la trucada i jo em quedo pensant que en Romilos tenia raó i es quedava curt: desprestigia tothom per quedar-se sol i ser el millor.

Sento que diu: «Gràcies, t'estaré eternament agraït», després penja i ve cap a mi.

—Casualment, vostè serà el primer a saber-ho, comissari: m'han escollit membre de l'Acadèmia d'Atenes.

Em pregunto si aquest home es limita només a malparlar de tothom o si també seria capaç de matar, si calgués.

Si hi havia cap dubte que tots dos assassins tenien un lligam, s'esvaeix quan obro l'expedient que ens han enviat de Salònica. La víctima, en Miltos Palestís, va morir exactament de la mateixa manera que en Lambros Spakhís: al despatx, després de rebre un cop al cap per darrere amb un objecte contundent que no es va trobar.

M'encantaria poder detenir en Petrópulos per l'assassinat d'en Palestís, però no hi trobo cap mòbil. En aquella època no era candidat a l'Acadèmia, de manera que no tenia cap

motiu per matar-lo. Una sospita em fa ballar al cap des de fa estona, i desgraciadament es confirma.

—Tenia raó, comissari, en Romilos també va ser candidat aleshores —em diu en Vlasópulos, que interromp la lectura de l'informe.

—Perfecte. Ara cal esbrinar si aleshores era a Salònica. El meu ajudant sacseja el cap amb pessimisme.

—Això no serà fàcil. Ha passat gairebé una dècada. El més segur és que hi anés amb tren o amb autobús, i és segur que no quedarà cap registre del bitllet.

—En algun lloc es devia estar. El més probable és que s'estigués en un hotel.

—Tenim les llistes dels clients de tots els hotels que van fer estada a Salònica en aquelles dates. Les té la Prefectura de la ciutat. El nom de Kleon Romilos no apareix enlloc.

—De moment, centrem-nos en el segon crim. ¿Has fet venir la senyora de fer feines?

—Sí, senyor.

Al cap de poc reapareix en companyia de l'assistenta de l'Spakhís. Trec la foto d'en Romilos del dossier i l'hi ensenyo.

—¿El coneixes?

—iI tant! —exclama la dona entusiasmada—. És senyor Kostas.

En Vlasópulos i jo ens mirem bocabadats, com si no l'haguéssim entès.

—¿Com l'has anomenat?

—Kostas..., senyor Kostas...

—Que esperi a fora —li ordeno a en Vlasópulos.

Mentre ell acompanya la dona al passadís, truco per telèfon a la Kurani.

—Una pregunta, senyora Kurani. ¿Kleon Romilos és el nom real de l'escriptor?

—No, és el pseudònim literari. El seu nom de veritat és Kostas Kardasis.

El torno a trobar assegut al fons de la Braseria Valaoritis, però en una taula diferent. Tanmateix, el quadern DIN A4 és el mateix, igual que l'estilogràfica.

—No em va dir que Kleon Romilos és un pseudònim —li dic, mentre m'assec davant seu—. I que en realitat es diu Kostas Kardasis.

L'home em somriu tranquil·lament.

—Però vostè ho ha descobert —em respon.

—Sí. Els nostres companys de Salònica cercaven una persona anomenada Kleon Romilos, candidat a l'Acadèmia d'Atenes, i no van parar atenció a un tal Kostas Kardasis, que es va hostatjar a l'hotel Pel·la el dia abans de la mort d'en Miltos Palestís.

Faig una pausa per veure com reacciona, però no diu res i ens mirem.

—Fa una estona hem escorcollat casa seva i hem trobat els dos objectes de ferro que va fer servir com a arma homicida —afegeixo—. ¿Per què els va guardar?

—Com a record del meu fracàs —em respon amb calma—. He mort dues persones per arribar a ser membre de l'Acadèmia i he fracassat dos cops. Sóc bo assassinant, però dolent a l'hora de moure els fils. Aquest és el meu drama.

Observo el vellet de pell pàl·lida que seu davant meu i sento una profunda compassió per dins.

—¿Pagava la pena matar dues persones? —li pregunto—. ¿Per què ho va fer? ¿Per tenir un sou fix? ¿Per estar segur?

L'home riu en silenci.

—No va ser per això, no em calen els diners. Ho vaig fer per la glòria, comissari. M'anomenen *el mestre del petit format*. Del «petit», ¿comprèn? Aquest és el problema. Per un cop a la vida em volia sentir gran, guanyar altura. Ja l'hi vaig dir en la nostra primera trobada: quan adopto una dimensió que no és la meva, em desvio del camí.

Tanca el quadern i es posa la ploma a la butxaca de la jaqueta. Fa el darrer glop de cafè, tot amb naturalitat, com si es preparés per tornar a casa.

—En qualsevol cas, aprecio molt el detall de venir-me a detenir personalment i no enviar-me els seus ajudants.

—El cotxe patrulla ens espera a fora, a la cantonada.

—M'ho estimo més. Sempre me n'he anat dels llocs amb la recança que ningú s'adonava que marxava. Aquest cop, m'alegro que sigui així.

Es posa dret i espera que el segueixi, però s'atura.

—Li diré una cosa més, comissari: en aquest país, qui intenta triomfar sense padrins ni contactes és un assassí en potència.

Marxem sense que ningú se n'adoni.